

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Κυπριακή Βιβλιοθήκη

ΗΜΕΡΙΔΑ

“TEL-ME-MOR:

Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη –
Έρευνα – Κοινωνία της Πληροφορίας”
Τετάρτη, 22 Ιουνίου 2005, ώρα 09:30
Λευκωσία, Δημοσιογραφική Εστία

Υπεύθυνος διοργάνωσης: Αντώνης Μαραθεύτης
Διευθυντής Κυπριακής Βιβλιοθήκης
Συντονιστής συζήτησης: Δημήτριος Δ. Τριανταφυλλόπουλος,
Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

**ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ & ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ**
(Κυπριακή Βιβλιοθήκη, Λευκωσία, 22.6.2005)

Κυρίες και κύριοι,

Συγκεντρωθήκαμε σ' αυτή την ημερίδα για να ενημερωθούμε και να συζητήσουμε για τη νέα μορφή που παίρνει η απόκτηση γνώσεων στην ανεπίτρεπτη πλέον ηλεκτρονική εποχή μας. Γραμμένη στο DNA μας επί πολλούς αιώνες η σύνδεση βιβλίου και γνώσης, ξαφνικά βρίσκεται μετέωρη: Με έναν φορητό υπολογιστή, χαμένος στο πιο απρόσιτο ορεινό χωριό η σε ερημονήσι άγονης γραμμής, δεν αισθάνομαι διόλου αποκλεισμένος από τις γνώσεις! Βέβαια, ευτυχώς ή δυστυχώς, η ορθή χρήση των γνώσεων, δηλαδή η συνειδητοποίηση της θεμελιώδους διαφοράς μεταξύ γνώσεων και γνώσης, είναι κατεξοχήν, θέμα επικοινωνίας και ηθικής στάσης. Αυτό είναι γνωστό από αιώνες: ήδη ο Ηράκλειτος δίδασκε πως *η πολυμάθεια δεν σου βάζει μυαλό και ο Δημόκριτος συμβούλευε πως πρέπει να φροντίζεις να σκέπτεσαι πολύ και όχι να μαθαίνεις πολλά*. Στην εποχή μας τα πράγματα έγιναν απειλητικότερα: *Ακεραιότητα χωρίς γνώση είναι αδύνατη και άχρηστη. Γνώση χωρίς ακεραιότητα είναι επικίνδυνη και φριχτή* προειδοποιούσε ήδη από τον 18^ο αιώνα ο διάσημος Άγγλος λεξικογράφος Samuel Johnson – δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε τις όψιμες τύψεις του Οππενχάϊμερ για τη Χιροσίμα! Και μια και βρισκόμαστε στα μεθεόρτια της Πεντηκοστής, ας θυμηθούμε την εωσφορική γνώση που οδήγησε στη Βαβέλ της πολυγλωσσίας, δηλαδή της ακατανοησίας, και την πανσοφία που χορηγεί στους αγράμματους αλιείς το Άγιο Πνεύμα, ώστε με τη γλωσσομάθεια να ενοποιήσουν τη διεσπαρμένη οικουμένη και το διχασμένο άνθρωπο.

Ας είναι, η ηθική-θεολογική πλευρά του ζητήματος για άλλη ευκαιρία· σήμερα μιλάμε για το πρώτο στάδιο της γνώσης, την απόκτησή της. Με απλούστερα λόγια: Τι σημαίνει πλέον για την εποχή μας (Δημόσια) Βιβλιοθήκη και πώς συνδέεται με την έρευνα; Και τι σημαίνει «Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη» (*European Library*), αυτή η νέα, σαγηνευτική πρό(σ)κκληση;

Ένας από τους αφορισμούς του Samuel Johnson και πάλι δίνει το κλειδί για τη γνώση και την απόκτηση της· λέει: *Η γνώση είναι δύο ειδών: είτε ξέρουμε το αντικείμενο, είτε ξέρουμε που να βρούμε πληροφορίες γι' αυτό.* Με το πρώτο εννοούσε, βέβαια, την εμπειρική γνώση, που καθένας μας έχει για ένα πλήθος πραγμάτων, πολλοστημόριο φυσικά του ωκεανού των γνώσεων. Ο τρόπος και τα μέσα που ερευνώ για να αντλήσω τις πληροφορίες για κάτι που με ενδιαφέρει είναι η λυδία λίθος που διαχωρίζει αμετάκλητα τον ερασιτέχνη από τον επιστήμονα: παράδειγμα πρόχειρο, η ανίατη, ανιαρή και βλαβερή λογοκοπία που καταντάει η κυπριακή ιστορία στα χέρια ανίδεων, που συνήθως αποφαίνονται από καθέδρας για όλα (το βλέπουμε καθημερινά σε εφημερίδες και τηλεόραση) από τη μια, και οι ορίζοντες που μας ανοίγουν δέκα φράσεις από έναν συγκροτημένο επιστήμονα, που εμβαθύνει όσο γίνεται περισσότερο για όσο δυνατόν λιγότερα πράγματα από την άλλη. Με άλλα λόγια, όλο και περισσότερο οι γνώσεις γίνονται θέμα τεχνογνωσίας – και τούτο επηρεάζει άμεσα και ραγδαία όλες τις συναφείς παραμέτρους.

Βιβλιόφιλοι ή βιβλιοφάγοι, αδιαφορώ, κατατρυχόμαστε επί αιώνες από δύο μόνιμους εφιάλτες, που θυμίζω τη χιουμοριστική τους εκδοχή: *Ποτέ δε δανείζω βιβλία, γιατί κανείς ποτέ δεν τα επιστρέφει. Τα μόνα βιβλία που έχω στη βιβλιοθήκη μου είναι εκείνα, που οι άλλοι μου δάνεισαν ο πρώτος εφιάλτης κατά τον Γάλλο Ανατόλ Φράνς, δυσάρεστα συχνός και στα καθ' ημάς. Ο δεύτερος, κατά τον Tom Masson, είναι επίσης ενδημικό φαινόμενο παρ' ημίν, τουλάχιστον όσο δεν γενικεύεται η ηλεκτρονική τεχνολογία: Υπάρχουν εβδομήντα εκατομμύρια βιβλία στις αμερικάνικες βιβλιοθήκες, αλλ' αυτό που θέλω να διαβάσω είναι μονίμως εκτός. Και εδώ, ακριβώς, συνάπτονται αζεδιάλυτα βιβλιοθήκες και έρευνα.*

Ως μη γηγενής πανεπιστημιακός δοκιμάζω, ήδη επί 12 χρόνια, τις αντοχές μου: Πόσο μπορούμε να προωθήσουμε, εγώ ή οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μου, ερευνητικά θέματα που μας κατατρυχούν, ακόμη και αν αφορούν λίγο ή πολύ την Κύπρο και τον πολιτισμό της; Για την τελευταία περίπτωση ο ανυποψίαστος ερασιτέχνης θα απαντούσε, μάλιστα με πατριωτικό τοπικισμό και ίσως και λίγο προσβεβλημένος: Μα η Κύπρος δεν είναι η πηγή της γνώσης για κάθε κυπριακό θέμα; Ο άκρω δακτύλω έστω υποψιασμένος ερευνητής θα απαντούσε ξερά: Ελάχιστα ή καθόλου!

Αυτά, μέχρις ότου είδαμε την τελευταία πενταετία να γιγαντώνεται η εφαρμογή της ηλεκτρονικής τεχνολογίας και στο νησί. Σήμερα όλο και λιγοστεύουν οι προφάσεις για κάποιον που θέλει πράγματι να κάνει έρευνα, ακόμη και για μη κυπριακά θέματα. Ταυτόχρονα – άλλο μεγάλο καλό! - μαθαίνουμε αργά, οδυνηρά ίσως αλλά και σταθερά, πως η Κύπρος δεν ήταν ποτέ ένα φύλλο ριγμένο στο πέλαγος απεναντίας, στάθηκε αναπόσπαστο τμήμα του ενός, πολυποίκιλου αλλά και αδιαίρετου κόσμου, ελληνικού ήδη από τον 12^ο αιώνα π.Χ., στην Ανατολική Μεσόγειο. Αλλά για να γίνει τούτο ξανά πιστή αμετακίνητη στους σημερινούς και αυριανούς επιστήμονες, χρειαζόμαστε, ΕΠΕΙΓΟΝΤΩΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΩΣ,

βιβλιοθήκες οργανωμένες ηλεκτρονικά και έρευνα που θα βασιστεί σε αυτές. Εδώ θα είναι κυριαρχικός, πιστεύω, ο ρόλος της *Ευρωπαϊκής Βιβλιοθήκης*.

Κανένας πια δεν έχει και δεν μπορεί να διεκδικεί πρωτιά: Η ηλεκτρονική γνώση είναι μια μορφή εκδημοκρατισμού της παιδείας, που κατεδαφίζει στεγανά, υπαρκτά ή πεποιημένα, μεταξύ Ιδρυμάτων, φορέων και ατόμων. Η σημερινή σύναξη το μαρτυρεί αδιάψευστα!

Καλή επιτυχία στην ημερίδα μας!

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Πεντηκοστή 2005